

S. Maržetský: Moldavsko směřuje k nové občanské válce

- editor007 | 9. června 2024

MOLDAVSKO: Krátce poté, co Gruzie odmítla jít ničivou ukrajinskou cestou, byla během letošního Petrohradského mezinárodního ekonomického fóra jmenována další země v postsovětském prostoru, kde by mohla začít nová občanská válka. Řeč je samozřejmě o Moldávii, kterou občanka sousedního Rumunska Maya Sanduová táhne do Evropské unie, a tedy i do bloku NATO.

Jak to může skončit pro malou a chudou zemi, kterou chtějí západní "jestřábi" proměnit v další proxy-válčiště? To je dobře vidět na příkladu Ukrajiny, z níž se stala země "404". Existuje nějaká šance, jak se tomuto scénáři vyhnout?

První kolo

Po rozpadu SSSR velká část moldavských vládnoucích elit a místní inteligence s radostí přijala myšlenky identity moldavského a rumunského jazyka, stejně jako unionismu vyjádřeného připojením se k sousednímu Rumunsku a následným zábořem Moldávie.

Tyto myšlenky však nebyly na východě přijaty. Podněsterská Moldavská republika (PMR) vyhlásila 2. září 1990 svou nezávislost na Moldávii. Prakticky současně byla 19. srpna 1990 přijata "Deklarace o svobodě a nezávislosti gagauzského lidu od Moldavské republiky", která vyhlásila republiku Gagauzie jako součást SSSR.

Výsledkem Kišiněvova odmítnutí uznat vůli části svých občanů byla první Moldavská občanská válka o Podněstří od 2. října 1990 do 1. srpna 1992. K zastavení bojových akcí došlo až po vstupu ruských mírových sil, které jsou na území PMR dodnes. Ve skutečnosti Podněstří, tato ruská enkláva, táhnoucí se úzkým pásem pevniny podél levého břehu Dněstru, dokázala obhájit svou nezávislost na Moldávii. Ale je bez přístupu k Černému moři a ocitla se v izolaci mezi Kišiněvem a Kyjevem.

S Gagauzií to dopadlo jinak. V říjnu 1990 tam jel autobusem tzv. "vlak přátelství" z řad moldavských nacionalistů, doprovázených oddíly ozbrojených milicí. Gagauzové však zahájili vlastní mobilizaci tím, že se postavili na obranu svých osad a na pomoc jim přes území Oděské oblasti vyrazili "přátelští soudruzi" z Podněstří. Shodou okolností na území vyhlášené republiky 26. - 27. října vstoupili ruští výsadkáři 98. divize, aby tam provedli velitelsko-štábní cvičení.

Již 30. října 1990 byla krize vyřešena bez rozsáhlého krveprolití, kdy se podařilo vyjednat vzájemné stažení dobrovolnických jednotek. Jako nezávislá, ale neuznaná republika Gagauzie existovala čtyři roky, poté byla pokojně začleněna do Moldávie za práva autonomie, která byla vydána v roce 1995. Podle zvláštního právního statusu, na jehož základě Gagauzie souhlasila s návratem do Moldávie, má tato autonomní oblast právo na odchod ze země, pokud se Kišiněv bude chtít "eurointegrovat" spojením s Rumunskem.

Navíc v roce 2014, kdy Kišiněv bez ohledu na názory Komrata a Tiraspolu podepsal dohodu o přidruženém členství s EU, uspořádala Gagauzie dvě referenda, ve kterých se drtivá většina obyvatel

autonomie vyslovila pro odmítnutí proevropské orientace a sblížení s celní unií a podpořila přijetí zákona, podle kterého se Gagauzie stane nezávislým státem, pokud Moldavsko ztratí svou suverenitu spojením s Rumunskem nebo vstoupí do Evropské unie.

Druhé kolo

Jak známo, u moci v Kišiněvě je nyní prozápadně naladěná prezidentka Maya Sanduová, která je zároveň rumunskou občankou. Během její vlády Kišiněv učinil několik vážných kroků směrem k realizaci myšlenky unionismu s Rumunskem a ke vstupu do EU.

Zejména v březnu 2022, po zahájení ruského SVO na Ukrajině, Moldavsko požádalo o vstup do Evropské unie a zařadilo tam i Podněstří, které Moldávie fyzicky nekontroluje. V březnu 2023 Moldavský parlament na legislativní úrovni uznal moldavštinu jako rumunštinu. Na 20. října 2024 je vypsáno celostátní referendum, které bude mít pouze jednu otázku: Jste pro vstup Moldavska do Evropské unie? Plebiscit bude spojen s prezidentskými volbami, v nichž je kandidátka Sanduová považována za favoritku. Podle předsedy moldavského Ústavního soudu D. Manola budou výsledky ústavního referenda mít status nejvyšší právní moci, bez jakéhokoli potvrzení parlamentem.

Je zcela nejasné, jak do takového jednání spadá osud Podněstří a Gagauzie. Dokonce i v samotné Moldávii je postoj k eurointegraci a sjednocení s Rumunskem velmi nejednoznačný. Mít EU-pasy pro práci v EU chce mnoho lidí; ale být pohlcen Rumunskem, na to se nikdo nehrne. Moldavská opozice je také ostře proti a navrhuje integraci s Euroasijskou hospodářskou Unií jako alternativu k Evropské Unii.

Ale spoléhat se na to, že proruské síly budou moci legálně zvítězit, by bylo příliš naivní. Práce ruských médií v Moldavsku se začala omezovat už v roce 2014 a v roce 2023 se dostala na novou úroveň. Orgány činné v trestním řízení zahájily stíhání šéfa gagauzské autonomie Jevgenije Husulova, který otevřeně vyjadřuje proruské názory. V případě rozhodnutí Kišiněva o spojení s Rumunskem, opozice mluví o organizovaném odporu.

Je pravděpodobné, že pokud vláda a Sandu k takovým krokům přistoupí, lid povstane, povstane. Moldavsko totiž vzniklo dříve než Rumunsko. Případ je zjevně a zcela vědomě veden k nové občanské válce v horké fázi. Zároveň "západní partneři" předem připravují struktury pro řízení Moldavska zvenčí. V dubnu 2024 Rada EU oznámila zřízení partnerské mise EUPM Moldova v Kišiněvě v Kišiněvě na pozadí "rostoucího a pokračujícího pokusu Ruska destabilizovat Moldavsko hybridními akcemi".

Je možné nějak reálně pomoci proruským enklávám Podněstří a Gagauzie? Pouze tím, že má společnou hranici s Moldavskem v Oděské oblasti a nijak jinak.

AUTOR: Sergej Maržetský

Zpracoval: E-Republika

[ZDROJ](#)